

Csak generációs probléma?

- Részlet A. Minkin cikkéből -

Allandóan arról hallunk, hogy saját korunkat az 50-es évek közepéhez hasonlítják. Vitatják, mikor voltak radikálisabbak a reformok, határozottabb a fordulat.

Hiszen mi magunk is mások lettünk. A költők hiánya azonban - rögvest szemünkbe ötlük. 1985 áprilisa óta két év telt el, mi pedig nem találtuk meg a Költőt. Akkor, 1953 márciusa után, a dolog gyorsabban ment. Egykettőre ott volt a kiváló csapat: Jevtusenko, Voznyeszenszkij, Ahmadulina... Költészeti robbanás volt. A komoly, hangsúlyozom a komoly költészet hallgatóságot tudott maga köré gyűjteni, erre manapság csak Pugacsova és a külföldi rockegyüttesek képesek. Az emberek eljártak verset hallgatni. A Luzsnyiki stadion tömve volt. A költők neveit mindenki fejből tartotta. Az emberek egymásnak olvastak föl, fejből tudták a költeményeket.

Alljunk csak meg! Miért csupán a költészet? No és a zene? A film?

Zene: Snyitke, Gyenyiszov, Gubajdulina, Kancseli

Film: Tarkovszkij, Klimov, German

Színház: Efrosz, Efremov

Mindannyian 20-30 évesek voltak. Azóta harminc telt el. De melyikük alkotásai vannak most az élen?

Jevtusenko akkoriban örvendezett: Más idők jöttek el,
más nevek emelkedtek fel

s a végén így filozófált:

Más idők jönnek majd

Más nevek emelkednek majd.

Sajnos eljöttek a más idők, de maradtak a régi nevek.

Ki uralkodik az elméken, szívekben? Ugyanők. Bár mások, de nem ihletettséjük, hanem nevük és nem szenvedélyes indulatuk, hanem erőtlenségük miatt. Éppen olyan hivatalokat töltenek be, kitüntetések birtokolnak, melyek - mint korábban ők maguk is gondolták - kizárják a költészetet.

Hol vannak az újak?!

Szinte katasztrofálisan hiányoznak, annyira, hogy az "alkotó ifjúság" hiánya miatt már szélhámoskodni¹² kell.

Valaha a harmincnél meghúzott korhatár mosolyt fakasztott: miféle fiatalság az, amelyik koránál fogva kilóg a komszomolból?

Aztán már harmincasok sem voltak. Elérték a harmincötöt. A Művelődési Minisztériumban pedig, szégyen és pirulás nélkül elhatározták, hogy mostantól kezdve "fiatalnak" számít a negyven éves rendező is.

Miért? Azért, mert másképpen. képtelenség a fiatal alkotók összoroszországi fesztiváljához összegyűjteni a résztvevőket. Pedig mindössze húsz alkotás szükségeltetik. Az egész Szovjetunióban nem találtak húsz fiatalot (35 éves korig bezárólag), akik néhány valamirevaló művel nevezhettek volna. A holnap? 30, 35, 40 - így tovább egészen az "ötvenesekig", és hamarosan Okudzsa és Abuladze személyében fogjuk megtalálni a kiváló és termékeny fiatal alkotót.

Miről is van szó? Hol vannak a mai fiatalok, azok, akiknek hangját közvetlenül 1985 után kellett volna meghallanunk? Hol vannak az újak?

Nincsenek. Sehol.

Szomorú, bár nem törvényszerű?

Mi történt az 50-es évek közepén? összeomlottak a bálványképek. Lelepleződtek a tömjénezett hazugságok.

Az ideálok azonban megmaradtak - s ez a fontos. A fiatalok, a még szeplőtlenek önmagukba vetett hite nem tűnt el. A hatalmas ország polgárai maradtak. A fasizmussal szemben a béke védelmezői. Mindössze tíz év választotta el őket a Győzelemtől, melynek résztvevői voltak. Akár közvetlenül, mint Okudzsava, akár közvetve az éhezések, árvaság, vagy a hátországi munka folytán. A Nagy Háború tüze gyermekkoruktól kezdve megtisztította és megedzette lelküket.

Megszabadultak a kísértéstől, így szárnyaltak a magasba. Hogyan engedhették ugyanezek az emberek az országot újra a teljes hazugságba süllyedni - talány.

A 80-as évek közepére már nem volt minek összeomlania. Mi van a fiatalsággal, köztük az "alkotó" fiatalokkal?

Ki ábrázolta a társadalmi pangás e nehéz időszakát? Trifonov, Iszkander... Hol vannak az új könyvek, új versek? Miért nem írtak az "írásztaluknak" a fiatalok? Gyávaságból? Nem kizárólag.

Ebben nőttek fel. A kis palánta eltorzulva növi körül a hozzágördített követ, s ez a görbület lesz számára norma.

A 70-es évek világát tükröző könyvek hiánya nem más, mint a 70-es évek tükre. Az, hogy a komszomol konzervatívabbnak bizonyult, mint az Állami Tervhivatal, pontosan a fiatalok belső világának kifejeződése.

1956 felemelte az idealistákat.

1986 leleplezte a cinikusokat.

A cinikusokból nem válnak költők. Hacsak nem parodisták.

Miből táplálkozhattak volna az ideálok, miből a jóban való hit, ha még a népbíróságot is a korrupció bomlasztotta?

Nem vezet út a tudatosan végrehajtott peresztrójkához anélkül, hogy mindezeket felismernénk, belátnánk, és kimondanánk fennhangon magunkról az igazságot. Enélkül semmi sem alakul át.

Most nagy szükségünk van a megtisztulásra. Meg kell szabadulni a hazugságoktól, kétszíniségtől, amely, mint a sugárzás, beleveszi magát a csontjainkba és nem távozik onnan, hanem felhalmozódik a szervezetben, és különösen a gyermekek számára jelent veszélyt.

Nincs miért vádolnunk a fiatalokat az elhervadtakat, az infantilizet. Vérszegény műsajuk túlságosan nagy dózist kapott.

Nekünk sikerült. Voltak olyan költők, zeneszerzők, rendezők, akik művészetet csináltak az ötvenes években, melyet folytattak később is. Nem várták a szabadságot, mivel önmagukban már birtokolták azt. Filmeket forgattak és letették a polcra. Verseket, regényeket írtak az írásztalnak. Házi mikrofonokba énekelték dalaikat...

Mitől dízlenek ma a folyóiratok? - az asztalfiókból elbűzött írásoktól! Mivel büszkélkedik a mozi? - a polcokról leemelt filmekkel! Mitől hangos a TV? - Viszockijtól!

Fellép ma a költő - aligha telik meg a Luzsnyiki stadion. Aligha vonzzák a gyönyörű versek a rock és a break rajongóit, és ragadják meg a punkok meghunyászkodó lelkét.

Fordította: D.J. (Ogonyok, 1988. április)